

## 7- تخریب، تعمیر و نوسازی مسجد

### 7- تخریب، تعمیر و نوسازی مسجد

#### تخریب مسجد در صورت ضرورت

۶۰۶. جهت بازگشائی و توسعه معابر دستگاه های دولتی گاهی ناچار به تخریب مساجد می شوند. و از طرفی بر اساس مبانی فقهی و استفتائات موجود مراجع عظام شدیداً این عمل را قبیح و مرتکب را مستحق توبیخ می دانند و اداره اوقاف از طرفی متولی حفظ مساجد و از طرفی مؤید گسترش معابر در جهت هماهنگی با مسئولین می باشد ( لذا ) بعضاً اداره مردد در نوع تعیین تکلیف خود می گردد به ویژه در موردی که تخریب مسجد راه منحصر به فرد و اقرب به صلاح اجتماعی و شهری است. انشاءالله استرشاد به محضر مبارک حضرتعالی مشخص جهت دهی تصمیم نهائی این اداره و سایر دستگاه های مشابه در این گونه موارد باشد.

جواب: تخریب مساجد جهت احداث و توسعه خیابان شرعاً جایز نیست، مگر آنکه ضرورت اجتماعی غیر قابل تبدیل و یا چشم پوشی بر حسب نظر کارشناسان امین ایجاب نماید.

۶۰۷. در تعریض یکی از خیابان ها چند مسجد در مسیر قرار گرفته که بعضی از آنها کلاً تخریب و برخی قسمتی باید خراب شود تا رفت و آمد وسائل نقلیه مردم آسان تر گردد خواهشمند است نظر شریفتان را حسب المورد مرقوم فرمائید.

جواب: تخریب مسجد یا قسمتی از آن جایز نیست مگر در صورتی که مصلحتی غیر قابل چشم پوشی از آن باشد.

۶۰۸. مسجدی دارای حیاطی است بیش از ۷۰۰ متر مربع ( منهای بناء ساختمان آن )، سمت جنوب حیات مسجد مشرف شده است به خیابانی ۳۰ متری که طرح توسعه آن از قبل از انقلاب انجام یافته است. به مرور زمان قسمت جنوب شرقی و جنوب غربی در اثر عقب نشینی متصل به دیوار این مسجد شده است که در اثر تنگی و ضیق مسیر تاکنون چندین تصادف شده که بعضی منجر به قتل و اکثر از آن مصادف به ضرر مالی و نقص عضو گردیده است. زیرا تردد وسایل نقلیه مواجه است با تردد محصلین مراحل گوناگون که مدرسه های آنان متصل به طول همین مسیر می باشد. این کثرت ضایعات و تصادفات مسئولین شهری و مهندسين و اولیاء امر را بر آن داشته است که اینجانب و هیئت امناء مسجد و وراث مرحوم واقف را بر آن وا دارد تا نسبت به واگذاری ۵۱۳ متر از حیاط مسجد فوق با متعلقاتش از قبیل ۴ درب توالت قدیمی و سه در انباری کوچک ۳×۴ غیر بهداشتی و غیر مکفی و عدم رعایت موازین شرعی نسبت به بانوان و نیاز آنان ( از قدیم انجام گرفته است ) موافقت نمائیم و مرحوم واقف نیز از قبل کاملاً مطلع به عقب نشینی حیاط مسجد نسبت به خیابان بوده اند، لهذا بنا و ساختمان مسجد را در ضلع شمالی زمین مستقر نموده اند که عند التخریب مقرون به ۲۰۰ متر مربع دیگر به عنوان حیاط باقی خواهد ماند. ولی طوری است که جوابگوی خواسته های ضروری مسجد نیست، لازم به ذکر است:

اولاً: شهرداری و دست اندرکاران زمینی را به مساحت مقرون به ۷۰۰ متر مربع با ابعاد بسیار مناسب با فاصله ای بسیار نزدیک در قسمت جنوب غربی مسجد در تصرف ما قرار داده اند که از هر حیث تأمین کننده کلیه خواسته ها و نیازمندیهایی که در مسجد و محل حتی نیاز فرهنگی این منطقه محروم را به نحو احسن می باشد. در ضمن هیچگونه خسارتی بالفعل یا بالقوه به چهار دیوار ساختمان و بنای مسجد نمی رساند و حضوراً به نظر شریف بعضی از اعضای شورای محترم ائمه جماعات شهرستان قم رسیده و کاملاً در جریان این امر قرار گرفته اند و کاملاً مشرف و مؤید این تبدیل شده اند.

ثانیاً: از مرحوم واقف دال بر وقف این ملک موجود نیست و سندی که باقی مانده است ملکی است لکن اینجانب به عنوان امام جماعت چندین ساله و اکثر از مؤمنین به وقف شرعی بودنش اطلاع دارم.

با در نظر گرفتن موارد فوق و جلوگیری بیشتر ضرر و زیان مالی و عضوی، تبدیل آن منوط است به حکم شرعی و ولائی آن ولی عالی قدر مسلمین و رهبر بزرگوار انقلاب و مرجع شایسته شیعیان، امید است مورد عنایت و موافقت قرار گیرد.

جواب: در فرض ثبوت شرعی وقفیت حیاط مذکور، تبدیل آن و قراردادن قسمتی از آن جزء کوچکی و خیابان جایز نیست مگر آنکه مصلحت مهمی از قبیل تهدید جان مردم و امثال آن در میان باشد.

۶۰۹. معروض می دارد، مسجد جامع این محل از دیر زمان محل اقامه جماعت اعظم شیعه بوده که اخیراً به بهانه تقاطع چهار راه و میدان تخریب گردیده در حالی که از نظر نقشه مصوب اداره مسکن و شهرسازی این مسجد در مسیر قرار نمی گرفته است پس از مراجعات مکرر اعتراف به اشتباه و خلاف خود کردند و قول دادند زمین مسجد را تحویل مؤمنین داده تا تجدید بنا شود. اما با تغییر رئیس مجدداً از تحویل زمین مسجد خودداری می کنند مستدعی است حکم آن را بیان فرمائید.

جواب: تخریب مسجد و تصرف زمین آن بدون مجوز شرعی حرام است باید زمین مسجد را جهت تجدید بنای مسجد در آن برگردانند، بعلاوه کسی که عمداً یا اشتباهاً مسجد را خراب کرده، ضامن خسارت ساختمان مسجد نیز هست.

تخریب مسجد برای توسعه

۶۱۰. در صورت مجاز بودن آیا تخریب مسجد جائز است یا خیر؟ در صورت بدون استفاده ماندن مسجد قبلی ( به علت عدم تکافوی جمعیت) مسجد چه حکمی خواهد داشت؟

جواب: تخریب مسجد جائز نیست مگر برای توسعه.

تخریب مسجد و جابجایی آن با ملحقات مسجد

۶۱۱. مسجدی نسبت به جمعیت محل خیلی کوچک و قدیمی است و بزرگ کردن آن ضرورت دارد عده ای می گویند مسجد مذکور را خراب نمایند و مقدار لازم هم از حیاط مسجد به او اضافه کنند همان جای مسجد اول باز هم مسجد بشود حیاطی هم برای وضوخانه و دستشویی باقی بماند و عده ای نظرشان این است مسجد قدیمی بماند حیاط مسجد را مسجد درست کنند در این صورت حیاطی برای مسجد باقی نمی ماند از محضر حضرتعالی تقاضا می نمائیم از جهت شرع و مصلحت کدام یک از نظریه را انتخاب کنیم که اشکالی نداشته باشد؟

جواب: باید طوری عمل کنند که تغییر وقف صدق نکند بنابراین اگر قسمت مربوط به حیاط مسجد را مسجد و قسمت مسجد را حیاط نمایند خلاف احتیاط است.

۶۱۲. ما اهالی روستا مسجد کوچکی داشتیم چون جایش ضیق بود جلو آن مسجد جدیدی ساخته ایم و مسجد قدیم جلو مسجد جدید را گرفته و مانع دید مسجد شده حالا ما می توانیم این مسجد قدیم را تخریب و از حیاط آن مسجد جدید قرار دهیم؟

جواب: تغییر وقف جایز نیست،

۶۱۳. مسجدی داریم که کفشداری و چایخانه آن بر اثر بهسازی روستا تخریب شده و جزو خیابان قرار گرفته است و به دلیل کوچک و فرسوده بودن مسجد تصمیم بر این است که مسجد قبلی تخریب و بازسازی گردد و به جهت نزدیک بودن به خیابان و جهت رعایت حریم خیابان و عبور و مرور مردم به داخل مسجد نظر هیئت امناء و معتمدین بر این است که از سمت شرقی عقب نشینی نموده و از قسمت میانی ورودی ایجاد گردد و به نحوی که ورودی مسجد جدید کفشداری در داخل مسجد قبلی قرار گیرد حکم شرعی چگونه است؟

جواب: تغییر وقف است و جایز نیست.